

„...a kórista gyerekek valamennyien két hangszert tanulnak”

Beszélgetés az oxfordi New College karnagyával

1998. április 29. és május 4. között a Magyar Egyházzenei Társaság szervezésében, Dobszay László vezetésével egy 113 fős csoport tagjaként angliai tanulmányúton vehetem részt. A Magyar Egyházzene folyóirat III. évfolyamának 2. és 4. számában már olvashattunk beszámolókat az angliai college-ok működéséről és egyházzenei életéről. Az alábbi interjú az idei úton egy csoportos beszélgetés alkalmával készült Oxfordban, a XIV. században alapított New College hatalmas, famennyezetes, gótikus ebédlőjében. Csoportunkat négy hosszú megtértett asztallal várták teára, — ami igen megtisztelő 113 vendég esetén. Az asztalokon lévő kis lámpák fénye és a világos árnyalatú ólomüveg ablakokon beszűrődő tavaszi napfény derengése töltötte be a több száz éves termet. Illatos angol tea és finom sütemény mellett beszélgethettünk Edward Higginbottommal, az oxfordi egyetem zenetudományi tanszékének tanárával, aki a New College karnagya és orgonistája is egyben. Spontán ömlöttek belőlünk a kérdések, alig leplezhető izgatottsággal, hátha megtudunk valamit az Anglia-szerte működő több mint hetven fiúkórus műhelytitkaiból. Tanulmányutunk második napján már világosan láttuk, hogy itt semmi sem hasonlítható ahhoz, amit otthon megszoktunk. Minden tökéletesnek, maximálisan kidolgozottnak látszott, mely egyben természetesnek is tűnt. A liturgikus cél megteremtette a rendszerességet, az Istennek szánt szolgálat az értéket, a minőséget, a lélekemelő környezetet, a kiváló akusztikát — mind az anyagi, mind a fizikai feltételeket.

Az alábbiakban az akkor elhangzott és diktafonnal rögzített beszélgetést adjuk közre.

Honnan kerülnek ki a kórista gyerekek?

A New College-nak van egy saját iskolája, amely privát intézmény. Bár a college felelős érte, de gyakorlatilag önálló szervezet, 150 gyermekkel. Ebből választunk ki 20 kóristát.

A gyerekek a kollégiumban laknak?

Nem. Otthon, a családjukkal élnek.

Hol tanulják meg a zenei anyagot?

Csak a próbákon, nincs semmi más. Minden nap délidőben van egy óras próbájuk, és ötször kell hetente énekelniük szertartáson.

Egyéb hangképzés, kottaolvasás-tanulás?

Nem csinálunk semmiféle kottaolvasás-iskolát, hanem nagyon sokat zenélünk. Teljesen fölösleges kottaolvasást tanulni, ha ennyit énekelnek.

És a hangképzés?

Van egy magánének-tanár, aki egyszer egy héten 20 percet foglalkozik egy kicsit velük.

Csoportban, vagy egyesével?

Kettesével.

Milyen metódust használnak?

Azt csinálják velük, ami az ő hangjuknak a legjobb.

Hogyan tanulják meg az Evensong illetve a misék anyagát?

Kicsit így előre, mint ma is: belenézünk a holnapi anyagba is, de gyakorlatilag olvasni kell azonnal.

Milyen a gyermekek napirendje?

Fél kilenctől tizenkettőig vannak az iskolában, utána egy órát próbálunk, délután kettőtől négyig újra az iskolában vannak, öttől hétig pedig a szertartáson. Ez a napirend.

Sportolás?

Az iskolai tanrendben szerepel a rendszeres sportolás, például a krikett.

Hány éves kortól veszik föl a gyerekeket?

Hét-nyolc éves kortól. A rendszer nagyon érdekes: összekeverjük a korosztályokat, a kicsik először csak figyelnek. Az alapelv az, hogy mindenféle korosztály együtt legyen. A legkisebb együtt van a legnagyobbval, és mint a kiskutya az ugatásba, majd ő is belejön. Amikor először megjelenik, bekerül a többi közé, hogy lássa, mit csinál a nagyobb. Ez az előkészítő évük, ami alatt bejárnak a szertartásra, de csak „félíg” énekelnek. Látni fogjuk a mai szertartáson, hogy a gyerekek egyik része fehérben van, a másik része feketében. Akik feketében vannak, azok az előkészítő évüket töltik. Ez a pedagógia.

Van valami rendszer abban, ahogy egymás mellett állnak?

Mindkét oldalon¹ a legtöbbet tudó gyermek áll középen, a rákövetkezők a két szélén, a kicsiket pedig mindig egy idősebb mellé állítjuk.

Hogyan választja ki az énekes fiúkat?

Hét éves korban nem lehet tudni még egy gyerekről, hogy milyen énekes lesz. Tizenöt percet foglalkozom velük, és amelyik intelligensnek látszik, jól kommunikál, az jöhet. Hogy a hangja milyen, azt még igazán nem lehet megállapítani. Ha elég értelmes és van hallása, akkor fölveszem.

Milyen a kapcsolat a gyerekekkel?

A gyerekeket bizonyos értelemben felnőtt módra kell kezelni, legalábbis a felelősségérzet szempontjából – a tudásuk természetesen kisebb.

Hogyan kerülnek a kórusba a férfiak?

Számukra versenyszerű felvételi vizsga van. Ha nem gyerekkarból kerülnek föl, akkor sokkal nehezebben tudnak a körülményekhez és a kottaolvasási követelményekhez alkalmazkodni. A felnőttek egyrészt egyetemi hallgatók, és van néhány idősebb is, akiket bizonyos fokig professzionális énekeseknek lehet nevezni — ők itt laknak Oxfordban. Ugyanaz a viszony közöttük, mint

¹ A templom két oldalán hosszában, egymással szemben vannak elhelyezve a padsorok. A templom közepén, egymással szemben kettéosztva helyezkedik el a kórus, úgy osztva el az énekeseket, hogy mindkét oldal önálló kórusként is működhessen. Ez a felállítás az alapja a két-kórusosságának.

a betanuló és a már nagyobb gyermekek között. A fiatal felnőtt énekest az idősebb mellé állítjuk, és annak a feladata, hogy vezesse őt a munkában.

Kapnak ezért valami fizetséget?

A professzionális énekesek egy mérsékelt munkabért kapnak, a fiatalabbak ösztöndíjat.

Van a felnőtteknek számára hangképzés?

Igen, van hetente egyszer egy 45 perces énekórájuk. Ezek a felnőttek otthon vannak a világi zenében is, rendszeresen adnak önálló koncerteket, dalesteket. Fontosnak érzik, hogy a templomon kívül is föllépjenek mint szólisták.

Azon iskolások, akik nem kóristák, részesülnek-e szervezett zene- illetve énekkoltásban?

Természetesen. Az iskola erősen zenei jellegű, van hangszer tanulási lehetőség, de az énekes gyerekek valamennyien két hangszer tanulnak.

Mikor tudnak gyakorolni?

A délutáni iskola és a szertartás között van még egy kis idő a gyakorlásra — és a hétvégén otthon. Ez azért is fontos, mert jó olvasási készséget kell kialakítani. A szertartásokon minden nap új műsor hangzik el, és összesen 30 perc áll rendelkezésre, hogy próbáljanak a felnőttekkel. Ez alatt a 30 perc alatt kell a napi 40 perces szertartást zeneileg előkészíteni. Megfelelő gyakorlattal kell rendelkezniük, amivel akár próba nélkül is el tudják ezt az anyagot énekelni. Jobbára csak belenézünk a tételekbe, nincs végigpróbálva az anyag.

Milyen arányban lesznek hivatásos zenészek a gyermekekből?

Nem az az értelme az egésznek, hogy lesz-e belőlük hivatásos muzsikus. Ők már most professzionális zenészek azzal, hogy ezt csinálják. Megtanulnak közben koncentrálni, gazdálkodni az energiáikkal, az idejükkel; remek zenét énekelnek és hallanak — ez a kórus legfőbb értelme a számukra. Tudományosan bebizonyított, hogy egy zenét tanuló gyermek agyának fejlettsége többszöröse a többiekéhez képest.

Mi történik a mutálókkkal?

13–14 éves korukban, a mutálás idejében amúgy is iskolát váltanak. Itt válik fontossá az, hogy két hangszer is tanultak, mert ez átsegíti őket ezen az időszakon.

Hogyan viszonyul a többi gyerek a kóristákhoz?

Az iskolában nem különböztetik meg őket, itt nem képeznek külön csoportot, épp azért, hogy ne legyen közöttük féltékenység. Nagyon lényeges az is, hogy a szertartáson nincs taps. Ennél fogva a gyerekekben nem alakul ki az a pszichológiai reflex, hogy ő most a „sztár”. Így a szertartáson történő éneklés semleges dologgá válik. Nem kezelik őket primadonnának és ők magukat sem tekinthetik annak.

Van-e lemorzsolódás?

Aki bekerült, azt végigvisszük. Egy gyereknek az életében különféle szakaszok vannak. Van, amikor nem hajlandó dolgozni, és válságba kerül. Át kell vinni őt ezeken. Néha belőlük lesznek a legjobbak, ha türelemmel elviselték ezt a periódust.

Milyen gyakorisággal szerepelnek ugyanazok a darabok?

A kantikumok közül egy adott darab egy évben kétszer, legfeljebb háromszor kerül elő. A motetták sokkal ritkábban ismétlődnek. Persze van néhány híres motetta, amit szívesen énekelnek, de például ami ma hangzik el, az lehet, hogy 2–3 vagy 5 év múlva fog legközelebb újból előkerülni. A misék is legfeljebb kétszer szerepelnek egy évben.

Van-e valami különbség a különböző college-ok kórusai között, az elképzelésekben, szervezésben, a repertoárban és a stílusban?

Szervezési szempontból nagyon hasonlítanak egymáshoz, a stílusban azonban jelentős különbségek vannak. A gyermekhangok jellegében például eléggé különböznek egymástól a college-ok. Vannak karvezetők, akik nagyon szeretik a visszafogott hangzást. Én nagyon fontosnak tartom, hogy különböző stílusú zenéken növekedjenek fel.

Mi a helyzet a gregorián éneklésével?

A felnőttek énekelnek gregoriánt, a gyermekek nem —mert nálunk anglikán [többszólamú] zsoltározás folyik—, de én ezt nagyon sajnálom.

Mitől függ, hogy mit énekelnek?

Azt a karvezető dönti el egyedül.

Az egyháziak részéről nem szól bele valaki?

Semmi esetre sem! [– mondta riadtan a karnagy.]

Mikor készülnek a CD-felvételek?

A karácsonyi, a húsvéti, vagy a nyári szünetben lehet lemezt készíteni.

Szoktak-e kurzusokat rendezni?

Gyakran jönnek vendégek, karmesterek, és figyelik, hogy mi történik.

Mi a helyzet a lányokkal Angliában?

Nagyon különböző a helyzet. Vannak olyan kórusok is, ahol váltogatják a fiúkat és a lányokat, például az egyik héten fiúk, a másikon csak lányok énekelnek. Vannak nőikarok és vannak vegyeskarok is. Minden fajta kórus előfordul.

Ki fedezi a költségeket?

Az iskolai költségek Angliában egy magániskolában elég magasak, ennek kétharmad részét az énekesgyermeknek elengedik. Egyébként a college dolga, hogy előteremtse a szükséges pénzt. A kórus a költségvetés része.

Kitől függ a karnagy személye?

A karnagyot pályázati versenyen választják ki, és a college vezetősége dönt szakvélemények alapján.

A beszélgetés és a teázás végén a karnagy kifejezte, hogy a későbbiekben is szívesen fogadják a szakmai érdeklődést:

Bárkit, aki szeretné tanulmányozni az itteni munkát, szívesen látunk a próbákon.

Lejegyezte: Hargita Péter